

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією
Протокол № 6 від 01.04.2019 р.
Голова Приймальної комісії

В.О.Огнев'юк

ПРОГРАМА

вступного екзамену в аспірантуру

Освітньо-науковий рівень: доктор філософії

Спеціальність: 053 Психологія

На основі: освітнього ступеня магістр,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Н.М.Віннікова

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради

Інституту людини

Протокол №3 від 26.03.2019 р.

Голова вченої ради

Н.А.Клішевич

Київ – 2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПІСКА

Реформи у вищій освіті регламентовано Законом України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року. Відповідно до ст.5 цього нормативно-правового документа, науковий ступінь кандидата наук прирівнюється до доктора філософії. Підготовка докторів філософії, здійснюється за відповідними освітньо-науковими програмами на третьому рівні вищої освіти, посилюється її освітня складова. Особливо важливим є те, що саме на цьому рівні здійснюється інтеграція науки і освіти, а введення нового ступеня "доктор філософії" (PhD) виводить українську вищу освіту на якісно новий міжнародний рівень.

Отримання здобувачем можливості навчатися на третьому (докторському) рівні вищої освіти за спеціальністю «Психологія» базується на визначенні рівня його підготовки з основних психологічних дисциплін за програмою підготовки бакалавра, магістра, спеціаліста таких як «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Соціальна психологія». Для успішного складання додаткового вступного іспиту необхідно продемонструвати розуміння ключових проблем вікової та педагогічної психології, соціальної психології та психології в галузі поведінкових наук, етапів розвитку та сучасного стану вітчизняної та зарубіжної, а також уміння визначати дослідницьку актуальну проблему в обраній галузі дослідження.

Програма для складання вступних іспитів за спеціальністю 053 «Психологія» сформована відповідно до програм підготовки фахівців в галузі психології за освітньо-кваліфікаційними рівнями “спеціаліст” та “магістр” і відповідає наступним вимогам:

1. Знати місце і роль сучасного психологічного знання в системі наукового простору, зв'язки з іншими психологічними галузями та іншими науковими дисциплінами, вміти використовувати їх у розв'язанні як загальнонаукових, так і практичних проблем навчання і виховання творчої особистості; орієнтуватись в історії цих галузей, розуміти їх актуальні завдання на сучасному етапі розвитку.

2. Орієнтуватись в основних теоретико-методологічних проблемах сучасної вітчизняної та зарубіжної психології, розуміти її наукові принципи та категорії, вміти

застосовувати їх у дослідницькій та практичній діяльності.

3. Вміти аналізувати і оцінювати основні теоретичні напрямки у розв'язанні проблем психічного розвитку людини; знати особливості психічного розвитку у різні вікові періоди (немовля, раннє дитинство, дошкільник, молодший школяр, підліток, старшокласник, юнацький і зрілий вік, старіння), бути обізнаним у підходах до вікової періодизації, мати чітке уявлення про основні типи соціальної активності людини: гру, учіння, спілкування, працю. Розуміти їх значення у психічному розвитку.

4. Усвідомлення здобувачами технологічного аспекту соціально-психологічного дослідження, а саме їх здатності до пошуку соціально-психологічних ресурсів і технологій з удосконалення інформаційно-комунікаційних процесів та спільної діяльності людей у різних сферах соціальної практики.

5. Орієнтуватись у методах та методології дослідження вікової, педагогічної та соціальної психології, програмах обробки матеріалу.

Форма проведення – екзамен.

Кількість питань у білеті – 3.

Тривалість підготовки – 30 хв.

Критерії оцінювання: завдання оцінюється за 100 бальною шкалою.

Критерії оцінювання відповідей на питання екзаменаційного білета

Кількість балів (max – 100)	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Критерії
90 – 100	«Відмінно»	A	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
82 – 89	«Дуже добре»	B	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.

75 – 81	«Добре»	C	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
69 – 74	«Задовільно»	D	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
60 – 68		E	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 59	«Незадовільно»	FX	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Вікова психологія як галузь психологічної науки

Сутність, об'єкт і предмет вікової психології. Галузі вікової психології як науки. Основні проблеми психології вікового розвитку. Завдання вікової психології: теоретико-пізнавальні та практичні. Зв'язок вікової психології з іншими напрямками психології. Категоріальний апарат вікової психології. Поняття "віку" у психології. Поняття віку хронологічного, психологічного, біологічного та соціального.

Організаційні методи у віковій психології (порівняльний, лонгітюдний, комплексний). Характеристика емпіричних методів вікової психології: спостереження, анкетування, бесіда, інтерв'ю, вивчення продуктів діяльності, експеримент, психодіагностичні методики.

Тема 2. Періодизація та основні детермінанти психічного розвитку людини

Поняття „періодизація онтогенезу". Онтогенез та його фази. Особливості процесу психічного розвитку в онтогенезі (системність, циклічність, виникнення новоутворень, нерівномірність, періодичність).

Поняття про психічний розвиток. Рушійні сили психічного розвитку особистості.

Основні закономірності психічного розвитку: нерівномірність й гетерохронність, нестійкість, сенситивність, інтегрованість, пластичність та компенсація, наявність суперечностей. Аналіз основних концепцій психічного розвитку. Поняття "вікової кризи розвитку". Особливості стабільних та критичних періодів розвитку.

Тема 3. Психічний розвиток немовляти (від 0 до 1 року)

Пренатальний розвиток. Критичний період новонародженості. Характеристика змін способу життя при переході до постнатального дитинства. Значення безпомічності дитини. Принципова відмінність розвитку немовляти людини в перші тижні життя від розвитку маля тварини. Критерії переходу від новонародженості до немовлячого періоду (фізіологічні і психологічні). Новоутворення немовлячого періоду. Соціальна ситуація розвитку.

Розвиток пізнавальних процесів. Розвиток довільних рухів. Поява предметних дій. Початкові етапи розвитку мовлення. Криза першого року життя.

Необхідність виховання з перших днів життя та його психологічні особливості.

Тема 4. Психічний розвиток у ранньому дитинстві (від 1 до 3 років)

Ранній вік і його значення у подальшому розвитку дитини. Розвиток активності дитини, ускладнення її діяльності та стосунків з оточуючими людьми. Предметна діяльність і її значення для психічного розвитку в ранньому дитинстві.

Основні види гри та їх роль у психічному розвитку в ранньому дитинстві. Передумови появи сюжетно-рольової гри. Виникнення прагнення до самостійності. Поняття про „кризу 3-х років". Психологічні передумови переходу у шкільний вік.

Тема 5. Психічний розвиток у дошкільному віці

Соціальна ситуація розвитку в дошкільному дитинстві. Рольова гра як провідна діяльність дитини-дошкільняти, її психологічна сутність. Розвиток гри в дошкільному віці та її роль у психічному розвитку дитини-дошкільника. Значення гри для розвитку особистості. Елементи навчання і праці, їх місце і роль у психічному розвитку дитини. Продуктивні форми діяльності: конструювання, образотворча та інші види діяльності та їх роль у розвитку психіки.

Психологія дітей 6-річного віку. Формування передумов готовності до навчання в школі і методи її діагностики. Методи навчання 6-річок. Криза 6 - 7-ми років.

Тема 6. Психологічний розвиток в молодшому шкільному віці (6-10 років)

Вступ до школи як новий етап у житті дитини. Анатомо-фізіологічні особливості

дитини молодшого шкільного віку.

Передумови переходу в підлітковий вік: самосвідомість і „Я-концепція", самооцінка, рефлексія, моральні засади поведінки та інші новоутворення.

Тема 7. Психічний розвиток у підлітковий період (10-11-14 років)

Формування особистості в підлітковому віці. Розвиток самосвідомості. Самооцінка і рівень домагань. Емоційно-вольовий розвиток. Прагнення до самовиховання. Формування систем потреб, інтересів і мотивів, їх зміст і структура. Особливості соціальної поведінки підлітків. Виникнення нового типу спілкування і міжособових стосунків. Тенденції до перебудови взаємин з дорослими і однолітками. Морально-етичні погляди підлітків.

Психологічні передумови переходу у новий період розвитку - старший шкільний вік.

Тема 8. Психологія раннього та старшого юнацького віку

Фактори психічного розвитку в ранньому юнацькому віці (15-17 років): соціальна ситуація в розвитку особистості; фізичний розвиток; явище акселерації; спілкування з дорослим і ровесниками; статеві поведінка. Розвиток пізнавальних процесів і здібностей в старшому шкільному віці. Учбова діяльність і виникнення на її основі передумов професійної діяльності.

Психологічна характеристика старшого юнацького віку (18-25 років). Студентський вік. Психологічні проблеми професійного самовизначення в старшому юнацькому віці. Професійний вибір і набуття спеціальності. Професійні інтереси та запити. Учбова діяльність і навчання у старшому юнацькому віці. Самоосвіта у старшому юнацькому віці.

Тема 9. Психологія зрілого віку

Аналіз теорії зрілості як плато у психічному розвитку особистості. Пізнавальна діяльність зрілої людини та її можливості. Розвиток функціональних відношень між окремими психічними процесами, їх структура та її залежність від характеру професійної діяльності та удосконалення в ній.

Соціальні контакти в період зрілості. Сім'я і сімейні стосунки в житті зрілої людини. Асоціальні явища в житті дорослої людини та їх вплив на особистість. Психологічні проблеми в зв'язку з віковими змінами в період зрілості.

Тема 10. Психологія старіння і старості (геронтопсихологія)

Періодизація старіння і старості. Теорії старіння. Історичний характер тривалості життя і строків настання старості. Припинення активної виробничої діяльності як основна ознака соціального старіння.

Проблема ставлення до старих людей та надання їм соціальної допомоги.

ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Предмет, завдання і методи педагогічної психології

Місце педагогічної психології в системі психологічної науки. Навчання і виховання як предмет педагогічної психології.

Основна система термінів: учіння, засвоєння, навчання, виховання, науціння, розвиток, формування, знання, вміння, навички.

Розділи педагогічної психології: психологія навчання; психологія виховання; психологія вчителя, їх характеристика.

Завдання педагогічної психології на сучасному етапі її розвитку. Основна проблематика. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками (педагогіка, методика, загальна і вікова психологія, фізіологія тощо). Взаємність і багатозначність цих зв'язків.

Тема 2. Навчання, виховання і розвиток

Взаємозв'язок дозрівання, навчання і виховання. Роль навчання і виховання у психічному розвитку, їх взаємозв'язок.

Виховання і розвиток особистості, їх взаємозв'язок. Перетворення соціального у психологічне, зовнішнього у внутрішнє в процесі психічного розвитку і виховання. Роль спілкування у вихованні особистості. Активність особистості у виховному процесі.

Тема 3.1. Психологія навчання

Психологічна характеристика періоду навчання.

Концепція учіння з позицій гештальтпсихології та функціоналізм.

Психологічні теорії навчання і учіння в радянській психології.

Тема 3.2. Психологічна характеристика процесу навчання

Поняття: навчання, учіння, наuczіння, їх зв'язок. Навчання як управління учінням (учбовою діяльністю школярів).

Психолого-педагогічні аспекти методів навчання. Проблеми навчання. Програмоване навчання. Розвивальне навчання. Модульне навчання. Ігрові методи навчання та їх психологічні засади.

Тема 3.3. Психологічний аналіз учіння

Поняття про учіння. Учень як суб'єкт учбової діяльності.

Мотивація учіння. Поняття про мотиви учіння та їх види. Ієрархія мотивів. Мотив як необхідна умова прийняття учбової задачі. Психологічні умови розвитку пізнавальної мотивації в процесі навчання. Пізнавальний процес як мотив учіння та умова його формування. Розвиток мотивів учбової діяльності в процесі навчання. Психологічне дослідження мотивів учіння у вітчизняній та зарубіжній психології.

Психологічні принципи неуспішності у навчанні. Типи невстигаючих учнів. Діти з тимчасовими затримками в розумовому розвитку та особливості роботи з ними.

Індивідуальні особливості учіння і засвоєння знань в школі. Психологія загальних здібностей та індивідуальна успішність засвоєння знань, умінь і навичок. Індивідуальний стиль діяльності школярів. Розвиток творчих здібностей учнів в процесі навчання. Діагностика здібностей до засвоєння знань та індивідуальних відмінностей. Методи діагностики загальних і спеціальних здібностей (лінгвістичних, математичних, літературних і технічних). Психологічна діагностика евристичних здібностей учнів (дослідницька активність, здатність формувати запитання і проблеми у розв'язанні нових задач і умінь ставити нові завдання).

Тема 4. Психологія виховання

Виховання як формування цілісної особистості. Психологічні закономірності та механізми формування особистості.

Проблеми потреб і мотивів особистості та їх виховання в сім'ї і школі.

Психологічні проблеми всебічного і гармонійного розвитку особистості в процесі виховання. Психологія морального виховання. Моральна основа особистості. Вплив спілкування і різних видів діяльності (гри, учіння, суспільно-корисної, трудової та ін.) на формування моральних основ особистості. Моральні уявлення і моральні вчинки. Психологічна структура вчинку як одиниці соціальної поведінки. Вольова поведінка та її виховання.

Психологічні основи індивідуального підходу у процесі виховання особистості. Виховання і самовиховання волі і характеру.

Психологічні особливості сімейного виховання. Спілкування і взаємодія в сім'ї як фактор виховання особистості. Психологічні умови підвищення виховного впливу сім'ї на виховання особистості.

Тема 5. Психологічні основи професійної діяльності вчителя

Психологічні вимоги до професійної діяльності вчителя у процесі навчання і виховання учнів різного віку. Особистість вчителя та індивідуальний стиль його діяльності. Особливості реалізації вчителем навчальної, виховної, організаційної та інших видів діяльності. Психологічні умови і принципи педагогічного спілкування вчителя з учнями, його види і функції. Психологія стосунків учителя з учнями різного віку. Конфлікт у міжособових стосунках учителя з учнями, між учнями; запобігання їх виникненню та їх подолання.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вікова та педагогічна психологія. За ред. Скрипченка О.В. – К.: Просвіта, 2001. – С. 281 – 413.
2. Власова О.І. Педагогічна психологія. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
3. Забродський М.М. Педагогічна психологія. – К.: Либідь, 2000. – 352 с.
4. Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2005. – 416 с.
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія. – К.: Академвидав, 2009 – 360 с.
6. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А. Вікова психологія. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – с.
7. Сергєєнкова О.П. Педагогічна психологія / О.П. Сергєєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасека. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
8. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї. – Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2015. – 136 с.

Додаткова

1. Батаршев А.В. Психология индивидуальных различий: От темперамента – к Характеру и типологии личности. – М.: Изд. ВЛАДОС, 2000. – 256 с.
2. Бурлачук Л.Ф. и др. Основы психотерапии: Учебное пособие для студентов вузов. – К.: Ника - Центр, 2001. – 320 с.
3. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник / М. Й. Варій : Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності. – 4- те вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2014. – 1047 с.
4. Варій М.Й. Загальна психологія : підручник : у 2 т. / М.Й. Варій. – 5-те вид., виправл. і доповн. – Л. : Апріорі, 2016. – Т.2. – 358 с.
5. Варій М.Й. Загальна психологія: *підр. [для студ. вищ. навч. закл.]* / М.Й. Варій [3-те вид.]. К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 1007 с.
6. Варій М. Й. Психологія особистості : Навч. пос. К.: Центр учбової літератури”, 2008. – 592 с.
7. Варій М. Й. Енергетична концепція психіки і психічного. Монографія. К.: Центр учбової літератури, 2009. – 318 с.
8. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство «Ось-89», 2007. – 256 с.
9. Евтихов О.В. Практика психологического тренинга. – СПб.: Издательство «Речь», 2004. – 256 с.
10. Мороз Л. І., Яковенко С.І. Професійно-психологічний тренінг: підручник. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – 252 с.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Загальна теорія і методологія соціальної психології.

Історія становлення соціально-психологічних ідей. Напрямки розвитку сучасної соціальної психології та її міждисциплінарні зв'язки.

Вимоги до наукових і прикладних досліджень у соціальній психології. Методи соціально-психологічних досліджень. Специфіка експерименту у соціальній психології. Основні типи експерименту.

Системний аналіз у соціальній психології. Методологія і методи розробки сучасних соціально-психологічних технологій.

Тема 2. Історія становлення та сучасні напрямки соціально-психологічних знань.

Основні сучасні концепції західної соціальної психології. Розвиток течій необіхевіоризму (Б.Скінер, Дж.Хоманс, П.Блау), психоаналізу (Е.Фромм, К.Хорні, В.Шутц), інтеракціонізму (Г.Мід), когнітивізму (Ф.Хайдер, Т.Ньюкомб, Л.Фестінгер, М.Розенберг), гуманістичної психології (К.Роджерс).

Сучасні теорії особистості та особистісного зростання. Аналітична психологія К.Юнга, А.Адлера. Тілесно орієнтована терапія (В.Райх). Гештальт-психологія (М.Вертгеймер, К.Коффка). Сучасні трансперсональні теорії особистості. Психологія самоактуалізації (А.Маслоу).

Тема 3. Проблеми формування соціальної поведінки та діяльності особистості.

Мотиви та мотивація соціальної поведінки особистості. Мотивація афіліації (А.Меграбян). Мотивація допомоги (Х.Хекхаузен). Мотивація влади та соціально-психологічного Мотивація відповідальності та її дослідження в соціальній психології. Дослідження соціальних настанов у школі Д.М.Узнадзе. Психологічні проблеми формування стилю життя особистості. Саморегуляція соціальної поведінки особистості. Самосвідомість і соціально-психологічні механізми її формування. Емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти соціальних настанов.

Тема 4. Проблеми соціалізації особистості.

Поняття соціалізації. Проблеми соціалізації в психоаналізі. Соціокультурна концепція соціалізації. Точки зору щодо етапів соціалізації у вітчизняній психологічній літературі.

Механізми та інститути соціалізації. Соціалізація і детермінація соціальної поведінки особистості. Залежність механізмів та інститутів соціалізації від характеру суспільних відносин.

Тема 5. Соціальна психологія особистості.

Особистість у соціальних групах. Значення життєвого досвіду у сприйманні та пізнанні іншої особистості.

Соціально-психологічна компетентність особистості та її зміст. Комунікативні властивості особистості. Міжособистісне і соціальне комунікування.

Соціально-перцептивні здібності особистості. Особистість і проблема спільної діяльності. Життєві кризи особистості. Соціально-психологічний тренінг як спосіб розвитку соціально-психологічних характеристик особистості.

Тема 6. Загальні питання спілкування.

Специфіка спілкування з позиції соціально-психологічного підходу. Значення спілкування для розвитку індивіда і суспільства. Соціальна природа та соціально-психологічні функції спілкування. Комунікативна, інтерактивна та перцептивна функції спілкування. Спілкування як обмін інформацією.. Спілкування і міжособистісні стосунки.

Зміст, форми і механізми спілкування.

Тема 7. Психологія соціальних комунікацій і комунікативних процесів.

Специфіка комунікативного процесу. Активна позиція партнерів у комунікативному процесі. Значення даних семантики, теорії інформації, семіотики і лінгвістики для соціально-психологічного аналізу комунікативного процесу.

Види комунікації. Вербальна і невербальна комунікація. Проблема тезаурусу. Проблеми дискурсу. Основні види невербальної комунікації. Основні напрями експериментальних досліджень невербальної комунікації.

Тема 8. Психологія масових інформаційних процесів.

Масова комунікація як соціально-психологічний феномен. Стихійні процеси передачі та трансформації інформації в суспільстві. Чутки як форма стихійної передачі інформації: динаміка функціонування чуток. Типологія чуток.

Тема 9. Соціалізація в інформаційних суспільствах.

Масмедіа як інститут соціалізації в інформаційних суспільствах. Медіасоціалізація як альтернатива традиційній соціалізації. Основні ризики медіасоціалізації. Медіазалежність як форма соціальної адикції. Інтернет-залежність. Допомога інтернет-залежним.

Медіакультура. Медіаграмотність. Медіакомпетентність. Медіаосвіта.

Тема 10. Психологія спільної діяльності.

Проблема взаємодії (інтерації) людей у соціальній психології. Аналіз традицій західної соціальної психології в дослідженні структури і функцій взаємодії. Компоненти процесу взаємодії. Види взаємодії.

Спільна діяльність як об'єкт психології групової динаміки. Соціально-психологічні умови організації спільної діяльності. Проблеми кооперації і конфлікту в соціальній психології. Боротьба як різновид соціально-психологічної взаємодії.

Проблеми емоційної регуляції спільної діяльності.

Тема 11. Проблеми і дослідження соціальної перцепції.

Поняття "соціальна перцепція". Основні напрямки експериментальних досліджень міжособистісного сприймання. Емоційна сторона міжособистісного сприймання – явище міжособистісної атракції. Симпатія, дружба, любов як рівні атракції.

Загальні особливості розуміння людини людиною. Вікові та індивідуальні психологічні особливості взаєморозуміння. Особливості міжособистісного сприйняття, оцінювання, розуміння в системах масової комунікації, рекламного впливу, впливу технологій іміджмейкінгу.

Тема 12. Проблеми впливу в соціальній психології.

Розуміння впливу в соціальній психології. Закономірності і механізми соціально-психологічного впливу. Суб'єкт-об'єктний і суб'єкт-суб'єктний вплив.

Зараження як механізм і засіб психологічного впливу.

Навіювання і переконування.

Наслідування. Традиції дослідження наслідування в історії соціальної психології.

Тема 13. Проблеми малих і великих груп у соціальній психології.

Група як система діяльності і як суб'єкт діяльності. Класифікація груп у соціальній психології. Сталі і тимчасові групи. Великі і малі групи. Соціальні групи і соціальні спільності. Основні характеристики групи. Позиція, статус, роль особистості в групі. Групові норми і цінності. Санкції як феномен групового впливу. Внутрішньогрупові

конфлікти.

Великі соціальні групи. Класифікація великих груп. Структура великих соціальних груп. Феномени масової поведінки. Панічні настрої. Мода. «Ми-чуття» як психологічна ознака соціальної спільності.

Тема 14. Дослідження малих і великих груп у соціальній психології.

Причини інтересу до дослідження малих груп у соціальній психології ХХ ст. Соціологічний і соціально-психологічний підходи до вивчення малих груп.

Особливості дослідження великих соціальних груп.

Експериментальні дослідження проблеми розвитку колективу в сучасній соціальній психології.

Тема 15. Процеси групової динаміки в малих групах.

Загальна характеристика динамічних процесів у малій групі. Особливості фаз групової динаміки. Механізми групової динаміки.

Групова згуртованість. Соціометричні індекси групової згуртованості.

Лідерство і керівництво в малих групах. Визначення поняття "лідер" у соціальній психології. Теоретичні підходи до вивчення лідерства в історії соціальної психології та в сучасній соціальній психології на Заході. Ухвалення групового рішення. Основні фактори, які впливають на механізм формування групової думки і на процес прийняття рішення групою.

Тема 16. Психологія масових соціальних процесів і рухів.

Громадська думка і громадські настрої – характеристики масових соціальних процесів. Механізми формування громадської думки.

Специфіка соціально-психологічних механізмів формування громадських настроїв. Роль засобів масової комунікації у формуванні громадської думки, громадських настроїв, соціальних стереотипів інше. Проблема «соціального несвідомого» в науковому дослідженні в соціальній психології.

Тема 17. Соціально-психологічні проблеми дослідження сім'ї.

Сім'я як первинний інститут соціалізації. Соціалізувальні функції сім'ї. Сім'я як мала соціальна група. Соціально-психологічна характеристика внутрішньосімейних стосунків. Стилі сімейного виховання. Проблема сімейних ролей і їх зміни в ході розвитку суспільства. Психологічні аспекти проблем репродуктивної поведінки.

Перспективні напрями соціально-педагогічної взаємодії з неблагополучними сім'ями.

Тема 18. Асоціальна, девіантна та адитивна поведінка особистості.

Визначення асоціальної, девіантної та адитивної поведінки. Діалектика феномену «порушення соціальних норм». Типологія соціально дезадаптованої поведінки. Детермінантний принцип побудови типології асоціальної поведінки. Різновиди девіантної поведінки. Різновиди соціальної дезадаптації.

Принципи взаємодії з особами "групи ризику". Техніки встановлення контакту та ефективного спілкування.

Тема 19. Готовність психолога до роботи в соціально-психологічних службах.

Соціально-психологічна робота як напрям діяльності психолога. Методологія і методи психодіагностики, консультування, корекції, просвітницької роботи. Форми консультативної та психокорекційної роботи. Теоретико-методологічні та методичні засади роботи з групою.

Тема 20. Соціально-психологічні технології.

Технології соціально-психологічного супроводу.

Соціально-психологічні технології врегулювання та розв'язання індивідуальних і групових конфліктів. Технології корекції девіантної поведінки.

Технології робота соціального працівника з особами, які знаходяться у кризових ситуаціях і станах.

Проблеми і технології соціальної підтримки й адаптації дітей і підлітків з особливими потребами, а також сімей, де виховуються такі діти.

Уявлення про соціальну роботу з особами пенсійного віку.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія: Навч.-метод. Посібник / Н.М.Ануфрієва, Т.М.Зелінська, Н.О.Єрмакова. – К.: Каравела, 2009. – 216 с.
2. Москаленко В.В. Соціальна психологія Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене / В.В. Москаленко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації: Навчальний посібник / Орбан-Лембрик Л.Е. – Чернівці: Книги – XXI, 2010. – 528 с.
4. Коваленко А.Б. Психологія міжособистісного взаєморозуміння Підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка / А.Б. Коваленко. – К.: Київський університет, 2010. – 215 с.
5. Коpecь Л. В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В.Коpecь. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
6. Москаленко В.В. *Психологія соціального впливу*. Навч. пос. / В.В.Москаленко – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448 с.
7. *Практикум із соціальної психології*. Навчальний посібник / [Укладачі. Т.М.Зелінська, І.В. Михайлова., А.Е. Демерс]. – К.: Каравела, 2015. – 232 с.

Додаткова

1. Белинская Е. П. Социальная психология личности : учеб. пособие / Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 301 с.
2. Говорун Т. В. Соціалізація статі та сексуальності / Т. В. Говорун. – Т.: Навч. кн. – Богдан, 2001. – 240 с.
3. Донченко Е.А. Фрактальная психология. Доглубинные основания индивидуальной и социетальной жизни / Е. А. Донченко . – Киев : Знання, 2005 . – 323 с.
4. Бандура А. Теории социального научения / А. Бандура : пер. с англ. – СПб. : Евразия, 2000. – 320 с.
5. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу : навч. посіб / В.В. Москаленко. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 448 с.
6. Социальная психология в современном мире / ред. Г. М. Андреевой, А. И. Донцова. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 335 с.
7. Социальный и эмоциональный интеллект. От процессов к измерениям; под ред. Д. в. Люсина, Д. В. Ушакова. – М. : Изд-во «Ин-т психологии РАН», 2009. – 351 с.